

KARULA RAHVUSPARGI KOOSTÖÖKOGU JA KOGUKONNA KOOSOLEKU PROTOKOLL

Kaika seltsimaja, Valgamaa

10. november 2016

Algus kell 15, lõpp kell 17

Juhatas: Ena Poltimäe

Protokollis: Liina Laanemets

Osalejad (24 tk) registreerimislehel lisas 1

PÄEVAKORD:

1. Ülevaade Keskkonnaameti reformijärgsest töökorraldusest. Kohalike elanike ettepanekud kaitsekorra muutusteks – **Kaili Viilma**, Keskkonnaamet
2. Ülevaade 2016. ja 2017. aasta looduskaitsetöödest. Keskkonnaministeeriumi tellimisel valminud soode taastamiskavade tutvustus (Karula rahvuspargis said taastamiskavad Äestamise soo ja Ubajärve soo) – **Priit Voolaid**, RMK
3. Kiskja(hundi)kahjud ja kahjude ennetamise võimalikkus rahvuspargis ning selle lähiümbruses – **Margo Tannik**, Keskkonnaamet.
4. Ülevaade Antsla ja Võru valla (Navi küla) ühenduste ühisprojektist “Kogukonna kasvulava” – **Kalev Joab**, Antsla Vallavalitsus
5. Ülevaade 2016- ja 2017. aasta kultuuripärandi kaitse tegevustest – **Liina Laanemets**, Keskkonnaamet
6. Loodukaitsekuu projekti plaan 2018. aastaks ja koostöö võimalused – **Helen Kivisild**, Keskkonnaamet
7. Kohapeal algatatud teemad

KOKKUVÕTE:

1. Ülevaade Keskkonnaameti reformijärgsest töökorraldusest. Kohalike elanike ettepanekud kaitsekorra muutusteks (K. Viilma)

Alates 1. oktoobrist on Keskkonnaametil uued ja suuremad regioonid. Põlva-, Võru-, Valga-, Tartu-, Jõgeva- ja Viljandimaa on liidetud üheks Lõuna regiooniks, mille looduskaitse juhtivspetsialist ma Eleri Laidma asemel ka siin piirkonnas nüüd olen. Kogemusi on aktiivselt toimiva Alam-Pedja koostöökoguga, mille ettepanekud ja otsused on jõudnud ka ministeeriumisse, kus on tehtud kaitseala puudutavaid otsuseid. Koostöökogu liikmete ettepanekul on korraldatud temaatilisi infopäevi, kus spetsialistid tutvustavad erinevaid teemasid. Liikmete aktiivsusest sõltub koostöökogu sisuline mõju kaitseala arengule ja loodetavasti toimib ka Karula rahvuspargi koostöökogus aktiivne arutelu ning ettepanekute esitamine, millest Keskkonnaamet saab lähtuda. Kindlasti ei saa lubada, et kõik probleemid saaksid koostöökogu kaudu lahendatud, aga oleme alati valmis aruteluks. Loodame, et väljapoole Keskkonnaametit ei ole meie sisemiste muudatuste mõju negatiivselt tunda ja luban, et muudatustele vaatamata vastame teie kirjadele võimalikult kiiresti ning kontakt kohalike elanikega ei kao. Ähijärve kontoris jääb tööle looduskasutuse spetsialist Henno Peegel ning kaitse planeerimise eest vastutab jätkuvalt Reet Reimann, kellele regioon edastab kaitseala kaitsekorra probleemidega seotud info. **Keskkonnaameti poolt on koostöökogu**

kontaktisikuks juhtivspetsialist, kes vastutab selle eest, et kõik küsimused saaksid vastuse ning kokkulepped saaksid meie poolt ka täidetud.

T. Jüris: Kas on tulnud lahendus ülikoolide proovitükkide kaardistamise osas, et maaomanikel oleks võimalus vaadata, milliseid proovitükke on nende metsamaadele tehtud?

K. Viilma: Tean, et ka 2016. a kevadel oli see koostöökogus teemaks ning tänaseks pole selles osas veel lahendust leitud. Eelkõige peaks teadus- ja uurimisasutustel endil olema huvi, et nende proovitükid oleksid maaomanikele teada ja kaitstud juhusliku hävimise või kahjustamise eest. **24. novembril toimub Keskkonnaametil IT-alane koosolek, et arendusvajadustest rääkida ning tõstatan antud küsimuse seal üles.** See ei ole kindlasti üksnes Karula rahvuspargi probleem, vaid vajaks kindlasti tiiklikul tasemele lahendust, et otsustajatel oleks võimalus lubade välja andmisel arvestada proovitükkidega ning me oma tegevusega proovitükke ei kahjustaks.

2. Ülevaade 2016. ja 2017. aasta looduskaitsetöödest. Keskkonnaministeeriumi tellimusel valminud soode taastamiskava tutvustus (Karula RP-s said taastamiskavad Äestamise soo ja Ubajärve soo) (P. Voolaid)

RMK looduskaitse osakonna tööd tulevad kaitsekorralduskavadest, liigi kaitse tegevuskavadest ja maaomanike avaldustest. Karula RP-s on looduskaitse tööd suhteliselt väikese mastaabiga. Poollooduslike koosluste taastamisaladest on Koobassaare üks suuremaid ja veel välja rentimata. Ala on valdavalt liigniiske. Taastamistööd veel käivad, uuel aastal on plaanis seal purustamistööd ning siis plaanib rentnik hakata karjatama.

Liigikaitse tööd hooldame üle aasta võtmeheina Lossi kasvukohta, niidame ja koristame. Riiklik seire ei ole leidnud, et antud hooldustöö aitaks võtmeheina levikule ja kasvule kaasa ning pigem on võtmeheina arvukus languses.

Kaalepi, Lajassaare ja Ähijärve mudakonna tiigid vajasisid hooldustöid. Kaalepi tehti tiigi serva raadamist ja süvendamist. Lajassaares oli vaja tiigi servas olevat võsa vähendada, antud tööd on veel vastu võtmata. Ähijärve tiigi äärest on koristatud võsa 2 aastat.

Põlluservade puhastamine võsast Konnumäel ja Rännal on maaomanikega paika pandud ja tööd peaksid saama sellel talvel tehtud.

A. Kuks: Praegu juba osad tööd võsa eemaldamiseks käivad, aga tööde teostamiseks rentnikega ühendust ei võetud. Erinevad probleemid tekivad nii tööde teostajatel kui ka rentnikel (nt karjaaiad on ees, võsa ladustamine jne). Üldjuhul ei ole tööde teostajad samuti piisavalt informeeritud, kellega nad peaksid eelnevalt ühendust võtma. RMKs tegeleb antud teemaga Silver Näkk.

P. Voolaid: **Annan info kooskõlastamise probleemidest Silver Näkile edasi.**

Kooli-Madsa poolloodusliku koosluse ala taastatakse, et panna uuel aastal karjatamisse. Antud alal on pärandobjektid, millega taastamisel arvestati.

Looduskaitse taristust on plaanis Sora ja Tiidu-Tiganiku teede servade puhastamine langenud puudest.

2017. aastal jätkatakse Koobassaare PLK taastamise ja Konnumäe vaadete avatuna hoidmisega.

Keskkonnaministeeriumi tellimusel on valminud soode taastamiskava, kus on muuhulgas kavandatud ka Äestamise soo ja Ubajärve soo veerežiimi taastamine. Äestamissoo puhul on taastamine rohkem tööd nõudev, peamiselt on tegemist piirikraavide sulgemisega mätaste ja paisudega, ca 40 ha suurusel alal, samuti metsa raadamine, et tõsta vee taset. Selle tulemusena tekib juurde kõdusoometsa ja siirdesood. Ubajärve soo taastamine on väiksema mahuga ning võib olla ei olegi selle taastamistöödeks vajalik eraldi tehnilist projekti ning tööd teostatakse eelnevate kogemuste põhjal. Ubajärve soo puhul on vaid paar peakraavi, mis sulgetakse, ning ehk jõutakse sellega tegeleda juba järgmisel aastal.

P. Tomson: Kas soode taastamise kava on võimalik kuskilt kätte saada ja sellega tutvuda?

K. Viilma: **Saame soode taastamise kava panna rahvuspargi kodulehele.**

K. Kama: Kas on teada juba soode taastamise tulemusi?

P. Voolaid: Kogemused on 2012. aastast Soomaa RP-s Kuresoo taastamisega, kus on turba taastekke protsess käivitunud ja taastamine on sujunud plaanipäraselt. Eestis ei ole veel pikaajalisi kogemusi soode taastamises. Samas oleme taastamise tulemusi ja kogemusi näinud Soomes ja Lätis, kus on sellega kauem tegeletud.

K. Viilma: Soomes on soode taastamisega tegeletud üle 20 aasta ning seal osatakse juba kasutada erinevaid taastamismeetodeid vastavalt konkreetsetele aladele, et paremat tulemust saavutada. Näiteks siirdesoode puhul on leitud, et vajalik on ka jätkuhooldus ning ei piisa ühekordsest taastamistööst.

L. Freiberg: Kas kraavide puhastamisel hakkab RMK tegema pidevat hooldust?

P. Voolaid: Pidevat hooldust ei tehta ning kraave puhastatakse uuesti teatud aastate järelt.

A. Kuks: Kes koristab puud (tormikahju), mis on hooldatavatele aladele kukkunud ja kuidas sellest teada anda?

P. Voolaid: RMK-le peaks sellest teatama, avalduse tegema ning need koristatakse.

K. Viilma: Samuti võib sellest teada anda Keskkonnaametile ning meie edastame informatsiooni RMK-le.

A. Kuks: Kes oleks see spetsialist, kes seletaks ära mudakonna tegelikud vajadused ning tutvustaks mudakonna olukorda?

K. Viilma: Saame **kutsuda Riinu Rannapi mudakonna teemat (seire tulemusi) näiteks kevadel tutvustama**, kui huvi on?

J. Drenkhan: Kas on võimalik veel ettepanekuid teha mudakonna tiikide rajamiseks?

K. Viilma: Põhimõtteliselt saab alati ettepanekuid teha, mida arutatakse siis liigispetsidega ning vajadusel ja võimaluse saab rajada uue tiigi või vana korrastada KIKist Keskkonnaametile eraldatavate liigikaitsetööde.

3. Kiskja(hundi)kahjud ja kahjude ennetamise võimalikkus rahvuspargis ning selle lähiümbruses (M. Tannik)

Karula piirkonnas on sellel aastal murtud ja vigastatud kokku ca 100 lammast. Kiskjatõrje aiaga ja karjakaitsekoorte olemasolul pole hundid lambaid murdnud. Samuti ei toimu murdmisi, kui kari ööseks lauta ajada. Keskkonnaamet toetab KIKi kaudu kiskjakahjude ennetamist 50% ulatuses kuludest ning uuel aastal on ilmselt kahjude ennetamise toetuse suurus kasvataja kohta kuni 9000 eurot aastas. Seega on võimalus kasutada antud toetust, et kiskjakahjusid vähendada. Praeguseks on välja antud 4 hundi küttimise luba Võrumaal ja 5 luba Valgamaal, oktoobris anti 2 eriluba välja. Huntide küttimise lubade arv võib suureneeda vastavalt vajadusele. Lõuna-Eestis on huntide arvukus kõrge, aga üldiselt on hundikahjud Eestis väiksemad kui eelnevatel aastatel. Hundikahjusid hüvitatakse üle Eesti umbes 60 000 euro eest ning siinkandis kulub kahjude hüvitamisele umbes 18 000 eurot aastas.

A. Kuks: Kas eelmisel aastal lastud hundid olid Alaveski loomapargist välja pääsenud hundid, kas oli ka hübriide?

M. Tannik: Uurin selle järgi ning annan teada.

A. Kuks: Mis seis on šaakaliga Eestis? Kas keegi uurib nende mõju ja tegevust?

M. Tannik: Šaakal on loetud jahiulukiks, küttimine alates 1. novembrist, ning teda ei käsitleta kui võõrliiki. Keskkonnaagentuur uurib ja kogub šaakali kohta andmeid.

A. Kuks: Peaks olema lihtne ja selge juhised loomapidajatele, et mida teha hundikahju korral. Praegu on informatsiooni leidmine vaevuline ning igakord ei saa Keskkonnaameti töötajaid kätte.

K. Viilma: Keskkonnaametil ei ole tõesti tööajavälist valvekohustust, kuid regioonis on lisaks jahindusspetsialistile ulukikahjude hindamise väljaõppe saanud ka kaitsekorralduse spetsialiste (endise ametinimetusega bioloogid), kelle poole võib samuti pöörduda. Püüame akteerimise teha ikka päeva või paariga. Kindlasti oleks vajalik selge ja lihtsasti kättesaadav juhised loomapidajatele, kuidas kiskjakahjude korral käituda ja kelle poole pöörduda. Antud teemal võiks olla ka artikkel Tarupettäis.

M. Tannik: Spetsialisti telefonile võib saata ka sõnumi, kui telefonisti ei õnnestu tabada.

4. Ülevaade Antsla ja Võru valla (Navi küla) ühenduste ühisprojektist “Kogukonna kasvulava” (K. Joab)

Kaheaastase projekti raames <https://kasvulava.wordpress.com/> püütakse arendada kogukondade koostööd erinevate tegevustega kodanikuühendustele. Toimuvad õpirännakud (3 tk), millest üks õpirännak on Karula rahvusparki, et tutvuda siinse koostöö ja arenguga. Korraldatakse erinevaid mõttekodasid ja koolitusi, näiteks 3. detsembril 2016 toimub Navi seltsimajas julgeolekuteemaline mõttekoda (Marina Kaljurand). Vabauhenduste juhtidele on mõeldud täiendkoolitused. Projekti raames toimub 22. novembril 2016 inspiratsioonikonverents Sänna kultuurimajas, kuhu kõik huvilised on oodatud.

5. Ülevaade 2016- ja 2017. aasta kultuuripärandi kaitse tegevustest (L. Laanemets)

Käesoleval aastal toimub rahvuspargis 3 ehituspärandi koolitust (kokku 5 päeva), millest 1 oli teoreetiline nõustamispäev koostöös Vanaajamajaga ning pakkus paljudele huvi. Sarnaseid teoreetilisi nõustamispäevi võiks ka tulevikus rohkem korraldada. Ehituspärandi koolitustel keskenduti sellel aastal palkhoone taastamise teemale, 2017. aasta ehituskoolitustega pööratakse tähelepanu savihoonetele ja savi kasutamisele siseviimistluses. Samuti keldri taastamisele (eelkõige võlvi ja katuse osa). Looduskasutuse koolitusi oli kolmel erineval teemal: käsitööpäev (savist voolimine), hobutööpäev ja kiulina õppepäev. Järgmisel aastal on võimalik korraldada veel vähemalt 8 päeva looduskasutuse koolitusi. Antud koolituste teemasid ei ole veel paika pandud, vaid hobustega töötamise teemaline jätkukoolitus on koostööpartneritega arutatud. Kultuuripärandiga seotud seminare toimus 2016. aastal 1 ning teemaks oli ajalooline maakasutus. Seminaril osales oodatust rohkem inimesi ning teema oli oluline ja huvitav. 2017. aastal toimub samuti üks seminar. Kokkuvõttes on õppepäevadel osalejate arv keskmine. 1. detsembrist 2016 on kultuuripärandi spetsialisti ametikohal asendaja, kes järgnevatel aastatel kultuuripärandi kaitse korraldamisega tegeleb.

6. Looduskaitsekuu projekti plaan 2018. aastaks ja koostöö võimalused (H. Kivisild)

Keskkonnaamet tähistab maikuu looduskaitsekuud ja 2018. a plaanitakse Karula rahvuspargis korraldada suuremat sündmust. Selleks hakatakse projekti ette valmistama. Kõikidel kohalikel ühendustel ja ettevõtjatel on võimalik selle sündmuse raames Keskkonnaametiga koostööd teha ning oma tooteid ja teenuseid pakkuda. Täpsemalt anname plaanidest kindlasti veel teada 2017. a.

Noore looduskaitsejate kursuse Junior Ranger raames toimuvad erinevad õppepäevad noortele ja see on hea võimalus kasutada kohalikke juhendajaid ja siin piirkonnas elavaid spetsialiste. Koostöö Keskkonnaameti ja kohalike elanike vahel on Junior Rangeri laagrite raames hästi toiminud ning loodetavasti jätkub ka tulevikus.

7. Kohapeal algatatud teemad

J. Drenkhan: Ränna oja oli kunagi musta toonekure toitumisala, aga tänaseks on oja kaldale kasvanud juba jämedad kuused ning toonekurg ei käi seal enam toitumas. Kas oleks võimalik oja kaldaid puudest puhastada? Urmas Sellis on öelnud, et see on oluline ala, mida peaks taastama, aga talgute jaoks on seda tööd liiga palju ja tingimused keerulised. Lisaks mustale toonekurele on see oja peakraav ning selle kinni kasvades (nt ka kopra tammide korral) uputab üle ümberkaudsed alad.

K. Viilma: **Arutame antud teemat Urmas Sellisega** ning püüame leida lahenduse.

OTSUSED:

1. Kaili Viilma on Karula RP koostöökogu kontaktisik, kelle poole võib ettepanekute ja probleemidega nii suuliselt kui kirjalikult pöörduda – püüame vastavalt volitustele jõudumööda aidata.
2. Keskkonnaamet esitab proovitükkide ja katsealade andmebaasi (s.h. kaardikihi) loomise ettepaneku 24. novembril 2016 toimuvale asutuse IT-arenduste koosolekule.
3. Priit Voolaid annab info renditud maadel tööde kooskõlastamise probleemidest Silver Näkile edasi.
4. Keskkonnaamet korraldab soode taastamise kava ülesriputamise Karula RP kodulehele
5. Keskkonnaamet kutsub kevadel Riinu Rannapi koostöökogu koosolekule mudakonna uuringute ja seire tulemusi tutvustama.
6. Margo Tannik uurib eelmisel aastal kütitud huntide kohta, et kas kõik Alaveski loomapargist välja pääsenud hundid saadi kätte ning kas kütitud huntide seas oli ka hübriide.
7. Keskkonnaamet koostab selge juhise loomakasvatajatele, kuidas tegutseda kiskjakahju avastamise korral. Antud teemal artikkel järgmisesse Tarupettäisse.
8. Ränna oja kallaste puhastamise vajadust ja võimalusi arutab Kaili Viilma Urmas Sellisega ja regiooni kaitsekorralduse spetsialistidega
9. Keskkonnaamet annab tagasiside eelpool esitatud küsimustele ja ettepanekutele hiljemalt aasta lõpuks.

/allkirjastatud digitaalselt/

Kaili Viilma,
Keskkonnaameti Lõuna regiooni looduskaitse juhtivspetsialist